

SISTEMELE DE GESTIUNE A MEDIULUI ȘI INVESTIGAREA ÎNȚĂLĂ DE MEDIU

*Prof. univ. dr. Neculai TABĂRĂ, Drd. Florian Marcel NUȚĂ,
Drd. Alina PRAHOVEANU
Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași*

Abstract: *In this paper we are trying to identify the main environmental management systems characteristics and to describe the first, and by many considered most important stage of EMS implementation – the environmental initial investigation.*

The initial investigation is considered of such importance because contains aspects related with the identification of the environmental impacts. Without a proper identification the rest of the EMS process is useless and cannot bring the environmental performance improvement.

Sistemele de gestiune a mediului se preocupă de minimizarea costurilor de mediu de orice fel, nu doar cele în exprimare financiară. Conform etapelor de implementare a unui SGM, managerii se pot orienta însă și spre un sistem care să aibă în vedere cu prioritate partea financiară a impactului de mediu (gestiunea eficientă din punct de vedere economic a deșeurilor, consumurilor, etc.). Lărgind însă sfera de discuție, orice obiectiv al unui SGM se concretizează într-un anumit cost de mediu.

Există diferite păreri și structurări de natură să stabilească cum pot apărea costurile de mediu¹ și mai ales ce formă de manifestare îmbracă ele. Clasificarea acestor costuri nu se poate realiza niciodată într-un mod exhaustiv. Iată totuși o enumerare de caracteristici a costurilor de mediu, care poate fi completată dar care în mare definește forma acestor costuri, iar adăugiri ulterioare pot să apară sub forma unor variațiuni:

- cheltuieli care sunt în totalitate și exclusiv solicitate de procesul de protecție a mediului. În general aceasta este definiția cel mai des întâlnită. Vom vedea însă că atunci când vom face delimitarea costurilor interne de mediu de cele externe vor apărea nuanțări care nu vor mai putea permite universalitatea acestei definiții. Esența în acest caz este definirea costului de echipare și de operare. Majoritatea celor care îmbrățișează însă această definiție exclud de aici cheltuielile de muncă implicate;
- cheltuielile de remediere a problemelor de mediu (costul prezent al păcatelor trecute²);
- costul ineficienței, care se referă la utilizarea în condiții de suboptim a resurselor naturale (apă și energie). Valoarea costului este dată de diferența dintre consumul real și cel ideal;
- costurile intangibile. Ele nu au o formă mai ales financiară foarte bine delimitată, și apar sub forma costurilor de imagine, înregistrate de întreprindere în condiții de afectare a intereselor părților externe: societate civilă, guvern;
- costuri de oportunitate sunt pierderi de beneficiu apărute în urma unor acțiuni de mediu³. De exemplu pierderea unor contracte, datorită incapacității firmei de a îndeplini condiții de mediu ale partenerilor interesați;

costurile sociale, care nu se regăsesc în înregistrările cu afectare directă a rezultatelor întreprinderii, dar despre care unii specialiști spun că ar trebui. Dacă aceste costuri sunt induse societății de către întreprindere ele ar trebui să se găsească în evidențele ei. Pentru aceasta este necesară identificarea PPR. Există în cazul acestor costuri riscuri de ambele părți. Riscul societății este acela de a suporta costuri ce nu-i aparțin, iar riscul întreprinderii acela de a înregistra ulterior costuri intangibile, potențial chiar mai mari decât cele actuale. De aceea se cere o rigurozitate mare în determinarea costurilor și în atribuirea lor.

Un SGM poate constitui un instrument organizațional care contribuie la atingerea performanței de mediu dar și a aceleia economice. Un SGM nu are un rol prescriptiv, ci implică activ organizația în examinarea practicilor sale pentru a determina posibilitățile de gestionare a impactului acestor practici. Acest lucru încurajează o abordare creativă și inovatoare prin soluțiile pe care însăși organizația le găsește. Deși implementarea SGM este eminentamente voluntară, poate să devină și o practică eficientă și la dispoziția administrației centrale, pentru protecția mediului. De exemplu

¹ Brady, J. - *Environmental Management in Organizations: The IEMA Handbook*, Sterling, VA Earthscan Publications Ltd., London, 2005

² Innes, J. - *Handbook of Management Accounting*, Elsevier Publishing, Burlington, 2004, pag. 598;

³ Calow, P. - *Blackwell's Concise Encyclopedia of Environmental Management*, Malden, Mass. Blackwell Science, Oxford 1999

sistemele regulatorii pot încuraja organizațiile să folosească SGM-uri pentru a atinge standardele, furnizând astfel stimulente necesare pentru o performanță de mediu puternică. În mod similar organizațiile pot folosi SGM pentru a asigura că performanțele atinse, se încadrează în standarde și pentru a fi în stare să se plieze pe viitoare reguli și limite mai drastice ce ar putea să fie introduse în viitor.

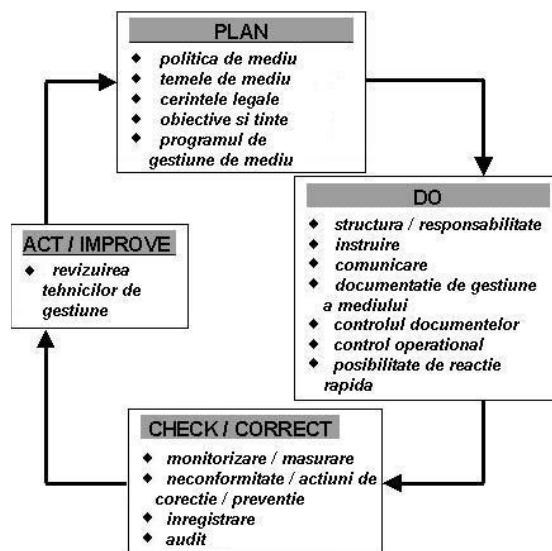

Fig. 1 - Schema de dezvoltare a unui SGM

Se sesizează așadar că implementarea unui SGM la nivelul întreprinderii necesită un timp de reflexie și de feed-back prealabil pentru a se putea evalua natura și amplitudinea efortului necesar. Acest demers poate fi evidențiat printr-o defalcare pe patru faze, din punct de vedere al naturii acțiunilor⁴:

- faza organizațională* – desemnarea echipei și colaboratorilor necesari, definirea modalităților generale de lucru și a politicii, planului de acțiune și a calendarului inițial;
- faza analizei operaționale* – identificarea și ierarhizarea impacturilor, identificarea celor mai relevante efecte de levier, analiza cost/beneficiu, bugete;
- faza de rodaj* – alegerea proiectelor relevante, construcția pe baza lor a planului operațional și a bugetelor operaționale;

faza de responsabilizare – mobilizarea personalului, alegerea celor mai utile metode de comunicare a primelor rezultate, elemente corective, etc.

Investigarea inițială de mediu

Această etapă presupune o investigație sistematică a proiectelor trecute și actuale și a performanței de mediu. Pe scurt, este situația de la care se pornește în elaborarea unui SGM. Informațiile culese vor deveni fundamentul pentru măsurarea viitoare a progreselor. Investigarea va identifica slăbiciunile și punctele tari ale organizației precum și riscurile și amenințările. De asemenea, cel mai important este că vor fi evidențiate oportunitățile de a integra acțiunile de mediu în structura strategică a întreprinderii. Un truism al managementului spune că ceea ce nu poți să măsoari, nu poți gestiona. Realizarea corectă a investigației inițiale de mediu va conduce la dezvoltarea unui plan de acțiune realist și la posibilitatea comparabilității și măsurării situațiilor viitoare. Cele patru întrebări esențiale în procesul de investigație inițială sunt:

- Care sunt temele majore?
- Care sunt oportunitățile în termeni de standarde și beneficii ce pot fi obținute?
- De ce este necesar pentru a asigura conformitatea cu reglementările în vigoare?
- Ce și cum întreprind alții și ce putem învăța din aceste *bune practici*?

Din experiența practică s-a constatat că cel puțin 40% din timpul de implementare a unui sistem de gestiune a mediului este consacrat investigației inițiale, și, cu cât aceasta este derulată cu mai mare meticulozitate, cu atât etapele următoare întâmpină mai puține probleme. Grăbirea investigației reprezintă o falsă economie de timp. Această etapă poate fi la rândul ei împărțită în trei pași distincți: *stabilirea obiectivului și pregătirea, colectarea datelor și analiza lor.*

⁴ Développement économique et régional – *La gestion environnementale en entreprise*, 2003

Stabilirea obiectivului și pregătirea

Având în vedere că principalul scop al unui SGM este reducerea impactului de mediu al organizației, stabilirea obiectivului investigației va conduce la identificarea practicilor curente și valorizarea experiențelor trecute. Poate lua una din formele⁵:

- conformitate – posibilitatea respectării reglementărilor de mediu în vigoare și a celor viitoare cu minimum de afectare a activității economice;
- diminuarea costurilor – evidențierea modalităților prin care se pot economisi fonduri și câștiga avantaj comparativ. Beneficiile financiare imediate pot avea efect catalizator asupra implementării sistemului;
- teme și impacturi de mediu – înțelegerea riscurilor și amenințărilor de mediu este esențială pentru stabilirea unor obiective și ținte precise ale sistemului;
- o politică de mediu realistă – poate avea ca punct de plecare investigarea inițială.

Colectarea datelor

Înainte de a trece la acest pas, va fi organizată o ședință pentru formalizarea procesului de comunicare a informațiilor cu personalul și managementul organizației. Oricare ar fi detaliile în colectarea datelor de va ține cont de următoarele direcții esențiale:

- Care sunt temele de mediu specifice întreprinderii avute în vedere?
- Cine poartă responsabilitatea pentru activitățile vizate?
- Care este scorul riscurilor identificate? (se va folosi o scală de valori standardizată)
- Există un cost potențial pentru organizație?
- Care este costul inacțiunii?
- Ce cred persoanele implicate în activitățile vizate și ce sfaturi pot furniza?
- Care sunt procedurile folosite, care ar putea să fie și care ar trebui să fie?
- Care sunt reglementările locale și naționale în vigoare?
- Se vor identifica cele mai bune practici.

Analiza informațiilor culese

În momentul analizei datelor este preferabil să se recurgă la sprijinul unor analize anterioare sau a unor persoane care au realizat astfel de analize. Există un pachet de 15 teme de mediu, de care se va ține cont în evaluare⁶:

- 1) Problemele de management și responsabilizare
- 2) Cerințe legislative și de altă natură
- 3) Situația pieței
- 4) Distribuție și transport
- 5) Deșeuri și emisii poluante
- 6) Utilizarea hârtiei și ambalajelor
- 7) Gestiunea amplasamentelor
- 8) Planificare, dezvoltare și probleme de teren
- 9) Produse
- 10) Procese
- 11) Materii prime și materiale
- 12) Materiale cu risc
- 13) Utilizarea apei
- 14) Consumul de energie și combustibili
- 15) Terți

După acest întreg demers există informații suficiente și precise, care reflectă modalitățile în care organizația gestionează în contextul operațiunilor sale economice, mediul și protecția acestuia. În condițiile date se pot fundamenta decizii viitoare și acțiuni de investiții sau de modificare operațională.

Referințe bibliografice:

1. **Brady, J.** – *Environmental Management in Organizations: The IEMA Handbook*, Sterling, VA Earthscan Publications Ltd., London, 2005
2. **Innes, J.** – *Handbook of Management Accounting*, Elsevier Publishing, Burlington, 2004
3. **Calow, P.** – *Blackwell's Concise Encyclopedia of Environmental Management*, Malden, Mass. Blackwell Science, Oxford 1999
4. **Développement économique et régional** – *La gestion environnementale en entreprise*, 2003
5. **Weber K. M., Hemmelskamp, J.** – *Towards Environmental Innovation Systems*, Berlin, New York Springer Science & Business Media, 2005
6. **Whitelaw, K.** – *ISO 14001. Environmental Systems Handbook, 2nd edition*, Elsevier, Oxford, 2004

⁵ Weber K. M., Hemmelskamp, J. - *Towards Environmental Innovation Systems*, Berlin, New York Springer Science & Business Media, 2005

⁶ Whitelaw, K. – *ISO 14001. Environmental Systems Handbook, 2nd edition*, Elsevier, Oxford, 2004